

Z TRADYCJI MNISZEJ

65

TOMASZ M. DĄBEK OSB

PRACA W ŻYCIU MNICHÓW

TOMASZ M. DĄBEK OSB

PRACA W ŻYCIU MNICHÓW

TYNIEC

WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Opracowanie graficzne:

JAN NIEĆ

Redakcja:

ALDONA IBEK

Korekta:

ANNA NOWAK

Superiorum permissu: Opactwo Benedyktynów

L.dz. 122/2017, Kraków, dnia 14.06.2017 r.

† Szymon Hiżycki OSB, opat tyniecki

Wydanie I – Kraków 2017

ISSN 0867-7050

ISBN 978-83-7354-716-2

© Copyright by Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

ul. Benedyktyńska 37, 30-398 Kraków

tel. + 48 (12) 688-52-90; tel./fax + 48 (12) 688-52-91

e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl

www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa: Tyniec Wydawnictwo Benedyktynów

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	7
1. NAUKA PISMA ŚWIĘTEGO O GODNOŚCI I WARTOŚCI LUDZKIEJ PRACY	9
2. PRACA W ŻYCIU I NAUCE OJCÓW PUSTYNI.....	17
3. PRACA WEDŁUG STAROŻYTNYCH REGUŁ ZAKONNYCH.....	27
4. PRACA W <i>REGULE MISTRZA</i>	65
5. PRACA W <i>REGULE ŚW. BENEDYKTA</i>	79
PODSUMOWANIE.....	85
BIBLIOGRAFIA	87

WPROWADZENIE

Praca stanowi ważny element ludzkiego życia. Piszą o niej również teksty monastyczne. Życie mnisze ma być konsekwentnym życiem chrześcijańskim, dlatego powinno stanowić odpowiednie połączenie modlitwy i pracy wykonywanej z radością. To właśnie wyraża dewiza *Ora et labora* – Módl się i pracuj!

W naszych rozważaniach zajmiemy się tekstami o pracy: najpierw w Biblii a potem w najważniejszych zbiorach regulujących życie mnisze. Zestawienie cytatów odnoszących się do pracy z krótkim omówieniem pozwoli poznać myśl ojców monastycyzmu i może stanowić wezwanie do zastanowienia się, jak my dzisiaj traktujemy naszą pracę i to, co jest z nią związane, jako ważną część życia ludzkiego i religijnego.

1. NAUKA PISMA ŚWIĘTEGO O GODNOŚCI I WARTOŚCI LUDZKIEJ PRACY

Na temat pracy w Piśmie Świętym wydałem monografię „*Z pracy rąk swoich będziesz pożywał*” (Ps 128, 2). *Biblia o godności i wartości ludzkiej pracy*¹, trzecią pozycję z serii „Biblijne Wezwania do Rozwijania Kultury”, w której ukazuje się naukę Bożego Objawienia dotyczącą zagadnień ważnych dla współczesnego człowieka.

Godność i wartość pracy pokazuje przedstawianie Bożego działania jako pracy w różnych zawodach. Bóg Stwórca lepi człowieka jak garncarz², jak chirurg i anestezjolog tworzył kobietę z żebra mężczyzny³, jak ogrodnik przygotowuje dla niego ogród Eden⁴, sporządza ludziom ubranie po grzechu jak

¹ T.M. DĄBEK, „*Z pracy rąk swoich będziesz pożywał*” (Ps 128,2). *Biblia o godności i wartości ludzkiej pracy* (Biblijne Wezwania do Rozwijania Kultury 3), Kraków 2010.

² Rdz 2,7; do tej metafory nawiązują również Iz 29,16; 45,9; 64,7; Hi 10,9; Syr 33,13; Rz 9,20–24.

³ Rdz 2,21.

⁴ Rdz 2,8.

krawiec lub kuśnierz⁵, wypisuje Prawo dla Izraela na kamiennych tablicach⁶. Troszczy się o swój lud jak pasterz o owce⁷, jak gospodarz o rolę⁸ i umiłowaną winnicę⁹. Boża kara porównywana jest do wytłaczania wina¹⁰, wyburzania budowli¹¹, wytapiania i oczyszczania w ogniu cennych metali¹². Boża opieka do odbudowywania¹³, do działań lekarza i pielęgniarza¹⁴, rodziców opiekujących się dziećmi¹⁵, gospodarza przygotowującego wspaniałą ucztę¹⁶.

Praca jest normalnym działaniem i powołaniem człowieka¹⁷. Korzystanie z jej owoców jest źródłem

⁵ Rdz 3,21.

⁶ Wj 24,12; 31,18; 34,1.27n; Pwt 4,13.

⁷ Rdz 49,24; Ps 23,1–4; 80,2; Iz 40,10n; Jr 23,3n; 31,10; Mi 7,14; Syr 18,13.

⁸ Ps 65,10n; Iz 28,23–29.

⁹ Iz 5,1n; 18,5; 27,2–6; Ps 80,9–17.

¹⁰ Iz 63,1–3.6; Jr 25,30; Lm 1,15.

¹¹ 2 Krl 21,23; Iz 34,11; Jr 31,28; 45,4; Lm 2,8n; Am 7,7–9.

¹² Iz 1,22.25; 31,9; 48,10; Jr 6,28–30; 9,6; Ez 22,18–22; Za 13,9; Ps 66,10; Prz 17,3; Syr 2,5; Mdr 3,6.

¹³ Iz 54,11n; Jr 31,4; 33,6; Ez 36,36; Am 9,11.

¹⁴ Wj 15,26; Iz 30,26; 57,18; Jr 30,17; 33,6; Oz 6,1n; 7,1; 14,5; Ps 103,3; Hi 5,18.

¹⁵ Pwt 1,31; 32,11; Iz 66,13; Oz 11,3n.

¹⁶ Iz 25,6; Jr 51,39.

¹⁷ Rdz 2,15; Pwt 5,13; Ps 104,23; Syr 7,15; 38,31n.34; Koh 5,8.11.17; 8,15; 9,7.9n; 11,6.

zasłużonej radości¹⁸. Trud związany z pracą jest następstwem grzechu pierwszych ludzi¹⁹.

Biblia podaje przykłady wydajnej i uczciwej pracy patriarchów jako rolników i pasterzy²⁰, Józefa jako zarządcy²¹ również w więzieniu²² i potem wielkorządcy Egiptu²³. Ezaw był zręcznym myśliwym²⁴, Dawid dzielnym pasterzem broniącym owce przed drapieżnikami²⁵. Szczególne umiejętności rzemieślników i artystów przygotowujących przybytek podczas wędrówki Izraelitów do Ziemi Obiecanej są ukazane jako owoc wynik Bożego ducha²⁶. Ceniona jest także umysłowa praca sprawiedliwych sędziów²⁷, doradców²⁸ i pisarzy²⁹.

¹⁸ Ps 128,1n; Prz 31,10–31; Iz 9,2; 65,21n; Jr 31,5.12; Am 9,14.

¹⁹ Rdz 3,17–19; Hi 7,1n; 24,4–11; Ps 127,2; Koh 1,3.13n; 2,18–23.26; 3,9n; 4,4; 5,14n 6,7; 8,17; 10,8n; 12,1; Syr 14,15; 40,1; 41,2.

²⁰ Rdz 13,2.6; 24,35; 26,12; 29,2–10; 30,25–43; 31,36–42.

²¹ Rdz 39,2–6.

²² Rdz 39,21–23.

²³ Rdz 41,46–49.56; 47,13–26.

²⁴ Rdz 25,27.

²⁵ 1 Sm 17,34–37.

²⁶ Wj 31,1–6; 35,30–35; 36,1n.

²⁷ np. 1 Krl 3,16–28; piętnowanie błędów w Am 5,7; 6,12; Iz 5,7.23; Jr 22,13.15.

²⁸ Np. 2 Sm 15,12; 16,23; 1 Krn 12,33; Syr 40,35; 44,30.

²⁹ Np. 2 Sm 8,17; 20,25; 1 Krl 4,3; 2 Krl 18,18.37; 22,3.8n; Ezd 4,8n.17.23; Ne 8,1.4.9.13; 12,26.36; 13,13; Jr 36,26.

Księgi natchnione podkreślają uczciwość pracowników naprawiających świątynię za króla Jozjasza³⁰, wyrażają uznanie dla prac budowlanych prowadzonych przez królów: przygotowanie za Dawida i wybudowanie świątyni przez Salomona³¹, jej wspaniałe sprzęty i wystrój³², odnowienie świątyni przez Joasza³³; budowle i prace: Achaba³⁴, Ozjasza³⁵, kanał Ezechiasza³⁶, wielka cysterna Asy³⁷, odnowienie świątyni podczas reformy Jozjasza³⁸, odbudowa Jerozolimy i świątyni po powrocie z niewoli³⁹, umocnienie świątyni i wykopanie sadzawki, *której obwód był jak ‘morze’*⁴⁰.

Praca powinna być odpowiednio wynagradzana⁴¹, handel powinien opierać się na uczciwości⁴².

³⁰ 2 Krl 12,16; 2 Krn 34,12.

³¹ 1 Krn 22,1–19; 28,1 – 29,9; 2 Krl 5,15 – 6,38; 2 Krn 3,1 – 5,1.

³² 1 Krl 7,15–45; 2 Krn 3,15–17; 4,1–22.

³³ 2 Krl 12,5–17; 2 Krn 24,1–14.

³⁴ 1 Krl 22,39.

³⁵ 2 Krn 26,9n.

³⁶ 2 Krl 20,20; 2 Krn 32,30; Syr 48,17.

³⁷ Jr 41,9.

³⁸ 2 Krl 22,4–7; 2 Krn 34,8–13.

³⁹ Ekd 3,1–13; 4,24 – 5,5; 6,6–15; Ne 2,11 – 3,32; 4,3–17; Ag 1,2 – 2,9; Syr 49,12n.

⁴⁰ Syr 50,1–4.

⁴¹ Kpł 19,13; Pwt 24,14n; Tb 4,14.

⁴² Kpł 19,35n; Pwt 25,13–16; Syr 42,1.4.

Prorocy i mędrcy piętnowali oszustwa⁴³. Zwracali także uwagę na szkodliwość lenistwa⁴⁴.

W Nowym Testamencie Wcielony Syn Boży przyszedł na świat wśród prostych ludzi utrzymujących się z pracy własnych rąk. Jego Opiekun był rzemieślnikiem. Jego zawód zwykle określa się jako cieśle, ale mógł to być wykonawca różnych prac budowlanych z różnych materiałów, także z metalu (w niektórych dawnych Regułach nazywają go kowalem). Pan Jezus także wykonywał ten zawód⁴⁵. Jego Matka wykonywała wszystkie prace domowe. Mistrz jako swych uczniów powołał prostych rybaków⁴⁶, ale także celnika⁴⁷. W swoich przypowieściach często odwoływał się do przykładów z pracy na roli⁴⁸, w ogrodzie⁴⁹, przy połowie ryb⁵⁰. Pracę duszpasterską porównuje do żniwa⁵¹ lub opieki nad owcami⁵². W tekstach apostoelskich również często działanie

⁴³ Np. Oz 12,8; Am 8,5n; Mi 6,10n; Prz 11,1; 16,11; 20,10.23; 28,6–8.10; Koh 5,7; Syr 26,29 – 27,3; 42,1.3–5.

⁴⁴ Np. Tb 4,13; Prz 6,6–11; 10,26; 13,4; 15,19; 16,26; 18,9; 24,30–34; 26,13–16; Koh 4,5; 10,18; Syr 4,29; 22,1n.

⁴⁵ Por. Mk 6,3.

⁴⁶ Mk 1,16–20 par.

⁴⁷ Mk 2,14 par.

⁴⁸ Np. Mt 13,1–9.18–30.36–44; 21,33–46; Łk 12,16–21.

⁴⁹ Np. Mt 7,15–20; Łk 6,43–45; 13,6–9.

⁵⁰ Mt 13,47–49.

⁵¹ Mt 9,37n; J 4,35–38.

⁵² Np. Mt 9,36; 10,6; 15,24; J 10,1–18.26–29; 21,15–17.

Boże porównywane jest do pracy, a praca apostołska szczególnie do takich dziedzin ludzkiego działania, jak uprawa roli i budowanie⁵³.

Wśród Jego uczniów o pracy uczył szczególnie św. Paweł, który jako wytwórca namiotów zarabiał na utrzymanie swoje i swych współpracowników⁵⁴. Uczył on:

Zachęcam was jedynie, bracia, abyście coraz bardziej się doskonalili i starali zachować spokój, spełniać własne obowiązki i pracować swoimi rękami, jak to wam przykazaliśmy, żebyście wobec tych, którzy pozostają na zewnątrz, postępowali szlachetnie, a nie będziecie potrzebować nikogo⁵⁵;

Albowiem gdy byliśmy u was, nakazywaliśmy wam tak: Kto nie chce pracować, niech też nie je! Słyszemy bowiem, że niektórzy wśród was postępują wbrew porządkowi: wcale nie pracują, lecz zajmują się rzeczami niepotrzebnymi. Tym przeto nakazujemy i napominamy ich w Panu Jezusie Chrystusie, aby pracując ze spokojem, własny chleb jedli⁵⁶;

⁵³ Np. 1 Kor 3,9: „My bowiem jesteśmy pomocnikami Boga, wy zaś – uprawną rolą Bożą i Bożą budowlą”.

⁵⁴ Dz 18,2n; 20,34n; 1 Kor 4,11n; 1 Tes 2,7–9; 1 Kor 9,4–18; 2 Kor 11,7–9.

⁵⁵ 1 Tes 4,11n.

⁵⁶ 2 Tes 3, 10–12.

Kto dotąd kradł, niech już przestanie kraść, lecz raczej niech pracuje uczciwie własnymi rękami, by miał z czego używać potrzebującemu⁵⁷.

Życie chrześcijan zmierza do spotkania z przychodzącym Chrystusem, ale postawa czuwania w gotowości na Jego przyjście nie zwalnia z codziennej pracy i troski o swoich bliskich oraz o potrzebujących. Trzeba każdego sprawiedliwie wynagradzać za jego pracę i oczekiwać przyszłej nagrody za trud całego życia. Teksty biblijne pozwalają patrzeć na ludzką pracę jako na normalny sposób wykorzystywania otrzymanych zdolności i środków materialnych, aby budować na ziemi Boże Królestwo i dzielić się z innymi tym, czym się dysponuje, a co Bóg dał dla dobra wszystkich.

⁵⁷ Ef 4,28.